

طنز × طنز

تالیف :

ابوالقاسم غلامی مایانی

زمستان ۱۳۸۴

غلامی مایانی، ابوالقاسم، ۱۳۲۷ -

طنز * طنز / تحقیق و تألیف ابوالقاسم مایانی، - - تهران: عابد، ۱۳۸۴
۱۲۰ ص.

ISBN 964-364-656-4 ۱۳۰۰۰ ریال:

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. طنز فارسی - - قرن ۱۴، ۲. شعر طنز آمیز قرن ۱۴، ۳. طنز.
الف. عنوان.

۸۶۷ / ۶۲

PIR ۸۱۵۲ / ۲۵۶۹

۱۳۸۴

۳۲۲۶۰ - ۸۴م

کتابخانه ملی ایران

انتشارات عابد

طنز X طنز

تألیف: ابوالقاسم غلامی مایانی

حروفچینی: حسن منشی پور و رقیه انصاری

بازبینی: استادان، سید محمود محمدی، یعقوب علی منصوری فرد، نورالله فریمانی

طراح جلد: حمید عظیم خانی

لیتو گرافی / چاپ / صحافی: معاصر

ناشر، مرکز پخش: عابد

تاریخ و نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۸۴

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۳۰۰۰ ریال

شماره شابک: ۹۶۴-۳۶۴-۶۵۶-۴

حق چاپ محفوظ است.

مرکز پخش: تهران - خیابان ستارخان خیابان حبیب‌اللهی جعفریان صادق پلاک ۳۲

تلفن: ۶۶۵۱۳۳۲۱ - تلفکس: ۶۶۵۱۵۲۴۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
۱۵	طلیعه سخن
	بخش اول
	نمونه‌هایی از طنز منظوم
۲۱	نامه‌ای به خودم
۲۳	جواب نامه
۲۸	طنز در قالب دو بیت و دوبیتی
۳۲	طنز حکیمانه
۳۲	مشخصات مردم شقی و نادان از زبان لقمان حکیم
	طنز در قالب مثنوی
۳۵	داستان بیمار ابله
۳۷	فتنه‌ی دهر
۳۹	غم گرانی
	طنز در قالب قصیده
۴۰	طنز آبدار
۴۴	«خنده بر هر درد بی درمان دواست»
۴۶	یافته‌ها یا یافته‌ها

۴۸

جایگاه طنز و نقد در انجمن‌های ادبی

طنز در قالب قطعه

۵۰

زبان‌حال آن جوان ناکام

۵۱

خواب و بیداری

طنز در قالب غزل

۵۲

مهدی بیا

۵۳

شهر هرت کجاست

۵۴

تقدیم به معشوق

۵۵

عزیز شد هر که قناعت کرد

۵۶

وقتی دروغ لباس حقیقت به تن کند

۵۷

میزان عدالت

۵۸

آرزو

۵۹

جوهر طنز

۶۰

شکوائیه مرید به مراد

طنز در قالب مستزاد

۶۱

کوه و کوهنورد

۶۳

کوهنورد و همنورد

۶۵

طنز در قالب تک بیتی

۶۶

خیالات

بخش دوم

نمونه‌هایی از طنز مشهور

۶۹	آفات مدرک‌گرایی یا مزایای مدرک‌گرایی
۷۱	استعفا از شعر و شاعری
۷۵	اقتصاد
۷۶	انتقاد
۷۷	ای کاش
۷۸	بعد از تماشای محاکمه
۷۹	پاییز
۸۰	پرسش و پاسخ
۸۱	پشت و روی سکه (در مراسم خواستگاری)
۸۳	تذکرۃ الاشقیاء
۸۳	بخش اول: در احوالات ظاهری آن مدیران
۸۵	بخش دوم: عملکرد بعضی از مدیران نالایق
۸۹	تشبیه
۹۰	توجه
۹۱	جنگ جنگ
۹۲	جواب‌های سربالا
۹۴	حج
۹۵	خاطرات بچگی
۹۷	داستان‌های کوتاه (طنز آمیز)
۹۹	دعا
۱۰۰	دوست داشتن و دوست نداشتن
۱۰۱	زمستان

۱۰۲	سلام
۱۰۳	شعر و شاعری
۱۰۴	شوخی با ضرب‌المثل‌ها
۱۰۵	شوخی با قانون
۱۰۶	صحبت‌های سرکاری
۱۰۷	ضرب‌المثل‌های جدید
۱۰۸	طوفان یا توفان
۱۰۹	عجایب
۱۱۱	عدالت
۱۱۲	عشق و عاشقی
۱۱۳	علم و عمل
۱۱۴	علمی و آموزشی
۱۱۵	فارسی را پاس بداریم
۱۱۶	قصه‌ها و غصه‌ها
۱۱۷	قیل و قال و مجادله و مغالطه
۱۱۹	کاریکلماتور (چند نمونه)
۱۲۰	کتاب سوم
۱۲۱	کشکول
۱۲۵	گفت و شنود طنز آلود
۱۳۰	موسیقی چیست؟
۱۳۲	نامزدنامه
۱۳۳	نکته‌ها
۱۳۴	وارونه کار

به نام آنکه انسان را خندیدن آموخت

مقدمه

شکر می‌کنم خدای بی‌همتا را که نعمت خندیدن و شاد زیستن را به بنی آدم و امیدواری را به مؤمنین ارزانی داشت و سپاس بیکران حضرتش را که این توفیق و موهبت را از حقیر سراپا تقصیر دریغ نداشت و باز شکر بی‌حدّ احد فرد صمد متعال لایزال را که توانستیم غم‌هایمان را از ناملایمات روزگار و خیره سری ابناء آدم و کج مداری چرخ فرو خوریم و همزمان با گفتار و نوشتار نظم و نثر کمترین شادیمان را با دیگران تقسیم کرده و حظّ و حلاوت طنز، طنزپردازی، قول لَیْن و وجد و سرور را حتی الامکان به آنها بچشانیم.

صاحب‌دلی که دلی‌وا شود از او صائب به صد هزار گلستان برابر است
اما از آنجا که شکر شایسته این شور و اشتیاق در توان علیل و بضاعت
قلیل اینجانب نیست اقرار می‌کنم.

بسنده همان به که ز تقصیر خویش عذر به درگاه خدای آورد
و رنه سزاوار خداوندیش کس نتواند که به جای آورد

(سعدی)

از این رو پس از عذر تقصیر تشکر می‌کنم از انبیاء و اولیاء الهی که همیشه تبسمی بر لب داشته‌اند و این طریق را به پیروان راستین خویش آموخته‌اند. از جمله بدین طریق بود که با نرم خویی و خوش رویی توانستند از مردمی عاصی، یاغی، باغی، عامی و بدوی، امتی سلحشور،

رشید، عدالتخواه، ظلم ستیز و درست کردار بسازند. و از کران تا کران سرزمین‌ها را همراه با قلوب مردمانشان به تسخیر درآورده و شیفته‌ی خود نمایند. راستی که چه کار ساز بود، تبسم و قول لَین و عدل و داد و عدالت در گفتار و کردار؛ کما اینکه خداوند نیز به موسی (ع) حتی در مورد فرعون فرمود:

إِذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ، فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لِّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ .^۱

(بروید به سوی فرعون بدرستی که او طغیان کرده است. و با او به آرامی سخن بگویید که متذکر شود یا از خدا بترسد) و بدیهی است که فرهیختگان، فرزندگان و فرهنگ دوستان هر قوم که به سهولت حق از باطل می‌شناختند، تسلیم قوانین الهی و خلق و خوی نبوی می‌شدند و چه بسیار که با عشق و علاقه در رکاب حضرتش برای حفظ دین مبین اسلام و ترویج حق و حقیقت و راستی و درستی جان به جان آفرین تسلیم کردند. همچنین تشکر می‌کنم از امامان معصوم (ع) و اولیاء الله که در ادامه‌ی سنت نبوی و پیام تعالی بخش و نورانی قرآن ضمن معاشرت با تبسم، نوشتن هنجار و لحن لَین را ترویج فرمودند، کما اینکه تلخ‌ترین مطالب و وقایع روز را در قالبی شیوا، زیبا، رسا و گویا با محتوای دعا و ثنا بیان فرموده‌اند - که چه باید باشد و چه هست - که همانا نشانی مؤمن را خداوند، عدم غم و اندوه قرار داده است.

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ^۲

(شما مسلمانان نه هرگز در کار دین سستی کنید و نه اندوهناک شوید. زیرا بلند مرتبه‌ترین ملل دنیا هستید، اگر در ایمان ثابت قدم

۱ - قرآن کریم، طه / ۴۴ و ۴۳.

۲ - قرآن کریم، آل عمران / ۱۳۹.

باشید.) ائمه علیهم السلام نیز در دعا‌های خود به این موضوع به صراحت اشاره دارند.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ مِنْ أَوْلِيَائِكَ، فَإِنَّ أَوْلِيَاءَكَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ^۱

(خداوند! مرا از جمله‌ی اولیاء خود قرار ده، بدرستی که اولیاء تو ترس و خوفی ندارند و اندوهگین نمی‌شوند.) و هم شاکرم از خداوند منان که توفیق دریافت نمی از دریای اخلاص را نصیب من نمود که دستمایه نوشتار طنز من شد و از طرفی فکر می‌کنم، شاید اگر از اخلاص، صمیمیت و صداقت و صراحت خبری نمی‌یافتم کمر به دو رویی، چاپلوسی، هزار چهرگی را همانند بوقلمون صفتان هر دوران و زمان می‌بستم و آسوده‌تر بودم. چرا که

«غافلان آسوده‌تر از مردم فهمیده‌اند»

بیشتر محنت بود از غافلان فهمیده را»

آری نفیس‌ترین چیزی که از آسمان فرود می‌آید توفیق است و نفیس‌ترین چیزی که به بالا می‌رود اخلاص است و امیدوارم خداوند این ناقابل را که اصل و فرعش از آن اوست، از من بپذیرد و برکتی عنایت فرماید که در اصلاح جامعه به نحوی مؤثر باشد.

و اما از آنجا که کتاب اثر مستقل اینجانب می‌باشد، بهتر است تشکر کنم از همه‌ی کسانی که با شرارت و رذالت، خود را مدیون اینجانب ساخته‌اند و مرا وادار نموده‌اند که با کاغذها درد دلی داشته باشم. از طرفی باعث رشد و شکوفایی استعداد‌های بالقوه اینجانب نیز شده‌اند. ضمن اینکه مرا به خالق هستی بیش از پیش نزدیک کرده‌اند.

مرا دل گرفت از چنین آشنایان به جایی روم کاشنایی نبینم

۱ - فرازی از دعای روز سه شنبه، مفاتیح الجنان.

شاهد مدّعا اینکه، روزی برای انجام کاری به دیدار آشنایی که در خانه‌ای مجلل غاصبانه ساکن شده بود عازم شدم، از آنجا که او با پسرش مشغول بازی شطرنج بود، ناچار مرا به پشت میزی نشاند و خود با پسرش به بازی ادامه داد. اما مقداری طول کشید، تا جایی که من آن را بی‌حرمتی تلقی کردم، از آنجا که همیشه قلم و کاغذ همراه دارم (برای درج شعر، نظم، نثر، طنز، خاطره و امثالهم). شروع کردم به سروسامان دادن کاغذ پاره‌ها و یادداشت‌هایم و چند طنز متفرقه‌ای را که همراه داشتم، شد نطفه‌ی این کتاب که اکنون پیش روی شماست؟

اما می‌دانم که برای مقابله با چنان بی‌خردانی، جز سلاح طنز، هجو، هزل و... چیزی کار ساز نبوده و نیست. و از آنجا که همیشه تاریخ حامل و حاوی چنین مسایلی بوده و هر روزه تکرار می‌شود، خود باعث تحریر، تألیف، تدوین، تصحیح، تکثیر و در نتیجه تولّد چنین کتاب‌هایی خواهد شد، که در رشد فرهنگی و اجتماعی جامعه و شناخت مردم از اوضاع و زمانه و مردمان تأثیر بسزایی نیز داشته است. حتی کمتر فریب می‌خورند و طالب حق می‌شوند و با روش انتخاب بیناتر می‌شوند. و این نیست الا نتیجه‌ی تلاش و سعی و کوشش کسانی که احساس مسئولیت می‌کنند در قبال جامعه‌ی خویش. والا اگر تنها به فکر خویش بودند کار راحت‌تری را پیشه می‌کردند.

غم خویش خوردن نباشد هنر که این هست از خوی هر جانور

(الف‌ت)

مخصوصاً اینکه بازی روزگار از ابتدا بر آن است که کمتر دنیا و آخرت را می‌توان یکجا نزد کسی یافت و معمولاً توازنی بین لیاقت‌ها و دارایی‌ها از ابتداء تا به حال وجود نداشته است. مثل قارون و فرعون که خداوند در قرآن آنها را مثال آورده است (چه بسا که بسیاری از اموال، پُست‌ها و موقعیت‌ها مراحل امتحان الهی است).

بهر حال از اینکه آنها نیز غیرمستقیم سهمی در پیشرفت و توضیح و تشریح واژه‌ها و در مجموع ایجاد این کتاب داشته اند من آنها را به خدا واگذار نموده و برایشان (مثل عبید زاکانی) دعا می‌کنم.

خانه‌هاشان بلند و همّت پست یا رب این هر دو را برابر کن

(عبید زاکانی)

امیدوارم همیشه ایام بین عمارت‌ها و سیادت‌ها، بین امارت‌ها و اجابت‌ها، قضاوت‌ها و عدالت‌ها تناسبی باشد که دیگر بار کسی نگوید :

ریاست به دست کسانی خطاست که از دستشان دستها بر هواست

(سعدی)

همچنین به استحضار علاقمندان و خوانندگان محترم می‌رسانم: اینجانب هیچگاه به معنی عُرفی کلمه نتوانسته‌ام سیاسی باشم. چون نمی‌توانم برای خوش‌آمد گویی مخلوق حرفی را بر زبان آورم که در دل آن را باور ندارم.

اگر کسی را ستوده‌ام صفات انسانی و ارزشمند او را در تشویق خود و سایرین ستوده‌ام و اگر نستوده‌ام، انتقاد سازنده را مادر تکامل و طنز را شاخه‌ای از امر به معروف و نهی از منکر می‌دانم و پس، فکر کردم این نیز نوعی شکر خداوند است از استعداد بالقوه‌ای که به حقیر عنایت فرموده و باید نوعی با نظم و نثر اظهار می‌شد و به فعلیت می‌رسید.

در خاتمه از جناب آقای سید محمود محمدی، جناب آقای یعقوب‌علی منصوری فرد و جناب آقای نور الله نریمانی که همیشه از رهنمودشان بهره‌مند بوده‌ام و جناب آقای حسن منشی‌پور و خانم رقیه انصاری در حروف چینی و جناب آقای حمید عظیم‌خانی در طراحی جلد و در خاتمه همدلی، همراهی و همیاری جناب آقای در (انتشارات) و همکاران محترم‌شان در امور اداری لیتوگرافی، چاپ، صحافی، توزیع که کار را بدین سامان رسانیده‌اند، صمیمانه تشکر می‌کنم.

همچنین، ضمن احترام قلبی و تشکر و تقدیر از فرد فرد آن سروران،
دعای خیر خود را بدرقه‌ی راه کسانی می‌کنم که بهر طریق ممکن در
نشان دادن حق از باطل و جلوگیری از فساد و تباهی در طول تاریخ،
پیامبرگونه سهمی داشته‌اند.

با ادب و احترام

ابوالقاسم غلامی مایانی

تابستان ۱۳۸۴

www.ketab.ir